

GRUNDLOVSDAG. Det er dumt at gå på krykker, når en operation kan give den fulde førlighed tilbage. Den operation fortjener Grundloven, så det danske demokrati kan få en tidssvarende grundlov, der kan læses og forstås og give mening til demokratiet, som det faktisk udfolder sig i Danmark.

Tidligere ledere og kronikker i Berlingske Tidende kan læses på www.berlingske.dk/kronikker

kronikken

Grundlov på krykker

Støre dele af den politiske og demokratiske virkelighed i dagens Danmark er ikke medtaget i Grundloven: EU er slet ikke nævnt, partierne er kun indirekte med, procedurerne ved regeringsdannelse med dronningerunder osv. nævnes ikke i Grundloven – eller nogen anden lov. Samtidig indeholder Grundloven mange paragraffer, som slet ikke har noget med virkeligheden at gøre. Kongen fremstår eksempelvis som en magtfuld aktør i demokratiet, mens virkeligheden er, at kongen er helt uden politisk magt og alene har en symbolsk funktion. Grundloven er altså i stigende omfang en tidssvarende beskrivelse af de reelle politiske forhold i Danmark og det politiske systems funktionsmåder.

Det betyder, at når der på videregående uddannelser undervises om Grundloven, i forvaltningsret, forfatningsret og lignende fag, så består en ikke uvæsentlig del af undervisningen i at forklare, hvilke dele af Grundloven der skal ses bort fra, og hvilke dele der skal omfortolkes meget langt væk fra lovens bogstav. Når jeg på Journalisthøjskolen flere gange årligt underviser udenlandske studerende i dansk politik, må det kraftigt understreges over for dem, at de endelig ikke må tage Grundlovens ord alt for bogstaveligt – så misforstår de nemlig helt det danske demokrati.

Grundloven afspejler, at den er skrevet i 1953, og en del paragraffer helt tilbage i 1849, dengang Danmark var henholdsvis et industriland og et landbrugsland – Grundloven er ikke skrevet i det moderne samfund med internet, mobiltelefoner, mange radio- og TV-kanaler, globalisering, terrorisme, europæisering, en stor offentlig sektor, et skattetryk omkring 50 pct.,

læst Grundloven, og kun 11 pct. havde læst det hele, mens 23 pct. havde læst dele af Grundloven. De tal har næppe flyttet sig meget, selv om Folketinget i 2005 vedtog at forære en udgave af Grundloven til alle danskere, når de blev 18 år, samt til alle flygtninge og indvandrere, som opnår dansk statsborgerskab. Og hvem kan være imod den gode idé at udbrede Grundlovens ord til unge borgere og nye statsborgere? Et af problemerne er, at det har været nødvendigt, at udstyre denne grundlovsdag med et omfattende sæt af forklarende kommentarer. Faktisk udgør forklaringerne to-tre gange mere tekst end selve Grundlovens egne ord. Hvis der for hvert ord i Grundloven skal bruges to-tre ord på at forklare dem, er det så ikke tydeligt for enhver, at der er problemer med Grundlovens forståelighed? (Teksten kan læses på www.folketinget.dk/pdf/Min_Grundlov.pdf).

Det kunne også være fristende at sige: »Og hvad så?« fordi alle kurver peger i den rigtige retning. Danskerne er de mest lykkelige i verden. Danmark er det mest fredelige land. Den samfundsmæssige tillid er i international top. Økonomien får de fineste karakterer nogensinde af de internationale kreditinstitutioner. Efter 125 år som underkøbt liggedød-nation, først under Tysklands dominans, og siden under Den Kolde Krig, markerer det nye aktivistiske Danmark sig igen på den internationale scene i Irak, i Afghanistan og mange andre steder. Arbejdsløsheden er historisk lav: I marts blot 49.100 ledige, hvilket er 100.000 under, hvad økonomerne troede muligt for få år siden. Lad også det blive sagt liged: Danmark er en international succes.

Men hvem skal have æren for det? Det vil regeringen og oppositionen næppe være helt enige om. Mange af de seneste 15 års positive kurver – inflation, arbejdsløshed og statens gæld – har bevæget sig i positiv retning under både Poul Nyrup Rasmussens regeringer 1993-2001 og Anders Fogh Rasmussens regeringer siden 2001. Så æren skal nok deles.

Vigtigere i denne sammenhæng er, at Grundloven næppe kan tilskrives en større betydning for alle de positive udviklingstræk. Den samme grundlov var jo gældende, da de samme kurver – inflation, arbejdsløshed og statsgæld – og mange andre kurver lå dårligt i 1980'erne både under Anker Jørgensens og Poul Schlüters regeringer. Det kan altså gå både rigtig godt og rigtig skidt uanset den tidssvarende grundlov, så hvorfor egentlig give den grundlov stor opmærksomhed?

Det gør vi jo heller ikke, hvilket kunne være den tredje grund til at være ligeglad med en tidssvarende grundlov. Den danske grundlov har i den politiske hverdag meget begrænset betydning, og den gives ringe politisk og mediemæssig opmærksomhed

– måske lige undtaget grundlovsdag. Det kunne afspejle, at Grundloven er en fast og svært uforanderlig ramme, som derfor naturligvis ikke diskuteres, men dette er slet ikke nogen naturlig rolle. I andre demokratier vies forfatningen stor politisk interesse. Det gælder ikke mindst USA, hvor den historisk har været et stridsemne mange gange siden den første vedtagelse i 1787. Den amerikanske demokratiske præsidentkandidat Barack Obama udgav i 2006 bogen »Mod til at håbe«, som netop er udkommet på dansk. Ud af bogens ni kapitler er et helt kapitel afsat til diskussion af den amerikanske forfatning. Det er næppe tænkeligt, at en fremstormende dansk politiker ville ofre mange ord på Grundloven i en bog, hvor han præsenterer sine politiske tanker.

I dansk politik dukker Grundloven næsten kun op i forbindelse med de danske EU-folkeafstemninger, hvor den til gengæld er et sikkert argument – for nej-siden, som uanset afstemningens konkrete indhold altid får sat et eller andet spørgsmålstegn ved afstemningens forhold til Grundloven. I de seneste 20 år har Grundloven dog også været inddraget i diskussionerne om rocker-loven, som gav politiet mulighed for at forbyde personer at opholde sig bestemte steder – at rockerne opholdt sig i de såkaldte rockerborge – hvilket af mange blev betragtet som et brud på flere grundlovsparagraffer om forsamlingsfrihed, privatlivets fred, organisationsfrihed m.fl. Endnu vigtigere er Tvind-loven, som i 1996 fjernede offentlig støtte til 32 navngivne Tvind-skoler. Disse to love og deres forhold til Grundloven blev udsat for en massiv kritik, blandt andre fra den nuværende integrationsminister Birthe Rønn Hornbech. Tvind-loven blev omstødt som værende grundlovsstridig af Højesteret i 1999 – samme år som Grundlovens 150-års jubilæum blev fejret. Og det var første gang en lov blev erklæret grundlovsstridig, hvilket nogle ser som et demokratisk sundhedstegn, mens andre ser det som udtryk for en manglende reel tredeling af magten og domstole, som ikke tør underkende lovgivningsmagten.

Den danske krigsdeltagelse i Irak forsøges også erklæret grundlovsstridig af bl.a. »Grundlovskomiteen 2003 vedr. Irak-krigen«, som afholder demonstration i morgen. Endelig indgår Grundlovens paragraf om religionsfrihed i de seneste par års diskussioner om tørklæder og andre beklædningsgenstande, som kan tillægges religiøs symbolik.

Grundloven spiller altså en vis rolle i den politiske retorik og i de politiske debatter i det danske samfund, men det sker sjældent. Konklusionen her er netop, at Grundloven fortjener en langt større politisk opmærksomhed. Grundloven bør løftes frem på den politiske dagsorden, og over de kommende 5-10 år gøres til et fælles projekt for politikerne i Folketinget. Og det bør gøres til om ikke en folkesag, så i hvert fald et projekt, hvor borgerne inddrages i skabelsen af en fornyet og tidssvarende grundlov.

Den vigtigste hindring for dette og den fjerde grund til, at acceptere en tidssvarende grundlov er danskernes formidable tilfredshed med demokratiet. I dag er 93 procent af os tilfredse med det danske demokrati, i modsætning til 1970'erne, hvor mindre end halvdelen af danskerne sagde, at de var tilfredse i tilsvarende undersøgelser.

Selv om vi ikke læser Grundloven, selv om den ikke spiller en stor rolle i den praktiske politik, selv om det går godt i Danmark og vi er tilfredse med demokratiet, så er der behov for en modernisering af Grundloven. Grundloven går på krykker. Der skal forklares og fortolkes – for ikke at sige bortforklares og bortfortolkes – for at Grundloven ikke fremstår som meningsløs over for den politiske virkelighed.

På denne ene side er det ingen skam at blive svagere og gå med krykker, stok eller gangstativ, når alderen trykker. På den anden side er det dumt at gå på krykker, når en operation kan give den fulde førlighed tilbage. Den operation fortjener Grundloven, så det danske demokrati kan få en tidssvarende grundlov, der kan læses og forstås og give mening til demokratiet, som det faktisk udfolder sig i Danmark. Måske lidt uforkæmper at sige til et fødselsdagsbarn ... men nu er det sagt. God grundlovsdag!

▼ Kronikken i morgen:

»Terrorist eller frihedskæmper?«. Af thv. ambassaderåd i Bagdad **Claus Gade Sørensen**.

AF ROGER BUCH

Ph.d., lektor
Journalisthøjskolen

Selv om vi ikke læser Grundloven, selv om den ikke spiller en stor rolle i den praktiske politik, selv om det går godt i Danmark og vi er tilfredse med demokratiet, så er der behov for en modernisering af Grundloven.

miljøproblemer, klimaforandringer ... For at sige det klart: Grundloven er skrevet til et helt andet samfund end det samfund, vi lever i anno 2008.

Når det så er sagt, kunne det være fristende at sige: Og hvad så? Og lade freden sænke sig på en solbeskinnede grundlovsdag, hvor 50.000-100.000 danskere – eller er det færre? – landet over går til grundlovs møder, mens de øvrige 98-99 procent af danskerne nyder fridagen i haver og parker, i skoven eller på stranden. Det er vel heller ikke det store problem med en tidssvarende grundlov, når de fleste danskere ikke har læst Grundloven. En Gallup-undersøgelse fra 1998 viste, at to tredjedele af danskerne ikke kunne huske, de nogensinde havde